

Examination of Perception of Sexual Harassment in Terms of Various Variables

Cinsel Taciz Algısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Hatice DEMİRBAŞ¹

¹Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Adli Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

N. Refia PALABIYIKOĞLU²

²Bağımsız Araştırmacı / Independent Researcher, Ankara, Türkiye

İ. Selim HOVARDAOĞLU²

²Bağımsız Araştırmacı / Independent Researcher, Ankara, Türkiye

Zafer İLBARS²

²Bağımsız Araştırmacı / Independent Researcher, Ankara, Türkiye

Gökçe ŞİRVANLI³

³Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD., Ankara, Türkiye

Deniz GÜNEŞ²

²Bağımsız Araştırmacı / Independent Researcher, Ankara, Türkiye

Geliş Tarihi/Received 08.12.2025
Kabul Tarihi/Accepted 12.01.2026
Yayın Tarihi/Publication 28.02.2026
Date

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Hatice DEMİRBAŞ

E-mail: hatice.demirbas@hbv.edu.tr

Cite this article: Demirbaş, H., Palabiyikoğlu, N. R., Hovardaoğlu, İ. S., İlbars, Z., Şirvanlı, G., & Güneş, D. (2026). Examination of perception of sexual harassment in terms of various variables. *Journal of Psychometric Research*, 4(1), 45-56.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ABSTRACT

This study investigated perceptions of discomfort and anger elicited by sexual harassment behaviors. It also investigated whether perceptions of verbal and physical sexual harassment differ according to the perpetrator and the target of the harassment (female, male, or the participant themselves). The scenario-based sample consisted of 820 participants. Seven behaviors defined as harassment; making comments, engaging in sexually explicit talk, touching and rubbing the body, sending sexual photos, sending sexually explicit videos, and sending sexual messages were presented as short scenario-based stories involving a virtual character. Data were collected via social media using Google Forms. Analyses were conducted using ANOVA and Tukey tests. Results showed that all behaviors directed at female targets elicited higher levels of perceived discomfort and anger compared to male targets. Male participants reported greater discomfort and anger when the target was a woman compared to when the target was a man or participant themselves. Both female and male participants identified touching as the behavior provoking the highest levels of discomfort and anger, whereas verbal harassment such as heckling was perceived as less disturbing. For male and target participants, sending sexually explicit photos elicited the lowest anger ratings. The combined effects of target gender, participant gender, and harassment type explained 64% of the variance in discomfort perception and 65% of the variance in anger. The findings indicate that target identity is the most influential factor influencing perceived discomfort and anger. Participants did not significantly differentiate between same-gender targets and themselves in their evaluations of discomfort and anger.

Keywords: Sexual harassment, sexual violence, perception of harassment, gender role

Öz

Bu çalışmada cinsel taciz eylemlerinin verdiği rahatsızlık ve öfke algısının sanal kişi üzerinden yazılmış kısa öyküler aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, tacizde bulunan, tacizin hedefi (kadın, erkek, katılımcının kendisi), sözlü ve temaslı cinsel taciz davranışı algısında farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Yöntem: Senaryo temelli bu çalışmanın örneklemini 820 katılımcı oluşturmuştur. Veri toplamak amacıyla, 7 farklı taciz olarak nitelendirilebilecek eylemler sırasıyla; laf atma, cinsel içerikli konuşma, vücuda dokunma, vücuda sürtünme, cinsel içerikli fotoğraf gönderme, cinsel içerikli video gönderme ve cinsel içerikli mesaj gönderme eylemlerinin her biri, sanal kişi üzerinden yazılmış kısa olay cümlelerine dönüştürülmüştür. Veriler Google Form aracılığı ile farklı sosyal medya uzantıları üzerinden bireylere ulaştırılarak toplanmıştır. Analizlerde ANOVA ve Tukey testi kullanılmıştır. Bulgular: Kadın hedefe yönelik tüm cinsel taciz eylemleri daha yüksek rahatsızlık algısı ve öfke duygusu uyandırmıştır. Erkek katılımcıların, kadın hedefe yönelik taciz eylemlerinde algıladıkları rahatsızlık algısı ve öfke duygusu, hedefin erkek ya da katılımcının kendisi olması koşullarından daha yüksektir. Kadın ve erkek katılımcılar, vücuda dokunma eylemini en yüksek rahatsızlık ve öfke duygusu uyandıran eylem olarak algılarken laf atma eylemini diğer eylemlerden daha az rahatsızlık verici olarak algılamışlardır. Hedefin erkek ve katılımcı olduğu durumlar için cinsel içerikli fotoğraf gönderme en düşük öfke algısı uyandırmıştır. Taciz

edilen kişi, taciz olayını değerlendiren katılımcının cinsiyeti ve eylem türü rahatsızlık algısına yönelik varyansın %64'ünü, öfke duygusunun ise %65'ini açıklamıştır. Sonuç: Bulgular hem kadın hem de erkek katılımcıların kendi cinsiyetindeki taciz edilen kişiler ile kendileri arasında rahatsızlık algısı ve öfke duygusu açısından ayırım göstermediklerine işaret etmektedir. Taciz edilen kişinin erkek, kadın veya katılımcının kendisinin olması rahatsızlık algısı ve öfke duygusunda en belirleyici etmendir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel taciz, cinsel şiddet, taciz algısı, toplumsal cinsiyet

Giriş

Eylemsel ya da sözel nitelik taşıyan, istenmeyen herhangi bir cinsel davranış olarak tanımlanan cinsel taciz, erkek ya da kadın fark etmeksizin tüm dünyada hemen hemen herkesin çeşitli şekillerde maruz kalabileceği ya da tanıklık edebileceği önemli toplumsal bir sorundur. Yapılan çalışmalar bunun tüm dünyada bir sorun olduğunu ve hiç de azımsanmayacak oranlarda olduğunu göstermektedir (World Health Organization, 2024). Ancak hangi tutum ve davranışlara cinsel taciz denildiği çok önemlidir. Bu durum bireyin olayı algılayışına göre farklılık göstermektedir. Birey bedensel bir dokunuşu taciz olarak algılayabileceği gibi 'yanlışlıkla dokunmayı' da taciz olarak algılayabilir. Bu açıdan bireyin algısının cinsel taciz olup olmadığını belirlemek gerekmektedir. Burada kültür belirleyici bir etmendir (Braileanu vd., 2021; Rihal vd., 2020; Toker, 2016).

Diğer taraftan cinsel taciz olarak değerlendirilecek davranışlar tüm dünyada benzer nitelikler taşımaktadır. Cinsel taciz ve cinsel istismar alan yazında birbirinin yerine kullanılsa da aralarında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre cinsel taciz (sexual harassment), "ahlaksızca, ulu orta veya gizlice söz ve davranışlarla karşı cinse eziyet etme, tedirgin etme, rahatsız etme" anlamına gelirken; cinsel istismar (sexual abuse), "çocuklara karşı bedensel temasta bulunmak suretiyle cinsel amaçla işlenen fiil, birinin iyi niyetini kötüye kullanma, sömürme" anlamına gelmektedir (sozluk.gov.tr). Ek olarak, 'Cinsel taciz nedir?' sorusuna bir tanım yapılacaktır ise; cinsel taciz, "kişiyle vücut teması bulunmadan yapılan ve rızaya dayalı olmayan, cinsel içerikli söz, tavır ve diğer davranış biçimleri" olarak tanımlanmaktadır. Bireyin onurunu zedeleme ya da sonucunu doğurmuş olan, göz korkutucu, düşmanca, küçük düşürücü veya saldırgan bir ortam yaratan, cinsel içerikli istenmeyen sözel, sözel olmayan tehditler veya fiziksel her tür davranış, dış görünüş hakkında imalı ve hoş olmayan söz, istenmeyen cinsel ilgi ve yakınlık taciz olarak nitelendirilebilir (Aydemir, 2019, Casanovas vd., 2022; Toker, 2016; Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Destekleme ve Cinsel Tacizi Önleme Birimi, [CİTÖB], 2024). Cinsel tacizde davranışın sürekli olması şart olmayıp

tek bir eylem bile cinsel taciz olarak değerlendirilmektedir (CİTÖB, 2024). Tamamen kapsayıcı olmamakla birlikte, bazı cinsel taciz biçimleri, cinsel içerikli tehditler, ortamda düşmanca yaklaşım biçiminde de görülebilir. Bu açıdan cinsel taciz; bakım, adalet, sadakat, otorite ve saflık gibi ahlaki temelleri ihlal eden etik bir sorundur (Tenbrunsel vd., 2019). Cinsel taciz, cinsel saldırıdan farklıdır. Cinsel saldırı, "rızaya dayalı olmayan cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığının ihlal edilmesidir" şeklinde tanımlanmaktadır (CİTÖB, 2024). Cinsel taciz, siber cinsel taciz (SCT) olarak da görülmekte olup SCT dijital ortamların kullanımıyla iletilen bir dizi cinsel saldırgan, taciz edici görüntü veya metin olarak tanımlanmaktadır. SCT özellikle gençler arasında yüksek oranlarda görülmektedir (Casanovas vd., 2022; Reed vd., 2020). Pornografiye maruz kalma, cinsel tacizi küçümseme ve erken cinsel ilişkiye başlama, cinsel taciz için risk faktörleri olarak tanımlanmıştır (Leemis vd., 2019).

Cinsel taciz edilenlerin kim olduğu incelendiğinde ise; Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayınlanan tahminlere göre, dünya genelinde kadınların yaklaşık üçte biri (%30) yaşamları boyunca fiziksel ve/veya cinsel olarak yakın partner şiddetine veya partneri olmayan kişilerin cinsel şiddetine maruz kalmaktadır (World Health Organization,, 2024). Çeşitli meslek grupları ve eğitim düzeylerinde yapılan çalışmalarda; lisans düzeyindeki kadınların %62'sinin ve lisansüstü düzeyindekilerin ise %44'ünün cinsel tacize maruz kaldığı (Cantor vd., 2015), hemşirelerin ise %37,1'inin cinsel tacize uğradığı (Çelik ve Çelik, 2007) bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin ne tür cinsel taciz olaylarına maruz kaldıklarına bakıldığında ise çoğunlukla bakışlarla (%60,69) ve rızaları dışında dokunularak (%45,48) taciz edildikleri ortaya konmuştur (Durmuş, 2013). Psikolojik tacizin incelendiği bir derleme çalışmasında, sağlık profesyonellerinden katılımcıların %51'i tehdit, psikolojik ve ekonomik baskıdan şikâyet ederken, %3,7'si de cinsel tacize uğradığını söylemiştir (Polat ve Paki, 2012). Tıp Fakültesinde herhangi bir tacizi bildiren 150 kadın en yaygın olarak cinsiyetçi sözler veya davranışlar bildirmişler (%92). Ayrıca istenmeyen cinsel yaklaşımlar (%41), zorlayıcı yaklaşımlar (%9) ve gizli rüşvet (%6) veya cinsel davranışta bulunma tehdidi (%1) de aktarmışlardır (Jagsi vd., 2016). Tacizler,

tecavüzden daha incelikli taciz biçimlerine (örneğin; cinsel şakalar, müstehcen yorumlar, konuşma sırasında bir kadının göğüslerine bakma) kadar uzanmaktadır (Tenbrunsel vd., 2019). Yapılan bir çalışma, 18-24 yaş grubundakilerin 30-35 yaşındakilere göre cinsel tacize uğrama olasılığının neredeyse iki kat daha fazla olduğunu göstermektedir (%49'a karşı %22,2) (Casnovas vd., 2022). Taciz algısı konusunda kadın-erkek farklılığı ortaya çıkmaktadır. Kadının kılık kıyafet, konuşma tarzı, hal ve hareketleri ile tacize uğramasından sorumlu tutan ve istemediği takdirde tacize uğramayacağını düşünen erkeklerin oranı (%30) kadınların oranından yüksektir (%20) (Aydemir 2019). Sonuç olarak özellikle gençlerin ve öğrencilerin yüksek oranlarda cinsel tacize uğradığı dikkati çekmiştir. Buna karşılık cinsel taciz algısının sınırlı sayıda çalışıldığı görülmüştür.

Cinsel taciz olaylarının hangi ortamlarda gerçekleştiğine ilişkin çalışmalar; taciz olaylarının çoğunlukla yabancı ortamlarda (%49,12) ve arkadaş ortamlarında (%39,14) yaşandığını aktarmaktadır (Durmuş, 2013). Bu konu daha çok iş yerlerinde çalışıldığı için "işyeri tacizi" olarak incelendiği, kadınların %40-75'inin ve erkeklerin %15-30'unun işyerinde potansiyel olarak taciz edici davranışlara maruz kaldığı dikkati çekmiştir (Hardies, 2023).

Tacizin birey üstünde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bireylerde başta öfke olmak üzere farklı duygular uyandırmakta, ciddi fiziksel ve ruhsal sağlık sonuçları bildirilmektedir (Sarkar vd., 2020; Thurston vd., 2019). Bu açıdan fiziksel ve psikolojik iyi oluş halini etkilemekte ve ruh sağlığı için önemli bir belirleyici olmaktadır (Hardies, 2023; Östergren vd., 2022). Var olan ruh sağlığı sorunlarını %13 oranında artırmaktadır (Östergren vd., 2022). Üniversite öğrencilerinin cinsel taciz sonrası yaşanan en yoğun duygunun öfke (%57,36), üzüntü (%42,94) ve utanma (%40,25) olduğu ortaya konmuştur (Durmuş 2013). Öz saygının düşmesine (Rihal vd., 2020), tükenmişlik ve depresyona yol açtığı bulunmuştur (Lipińska-Grobelny, 2023; Mensah vd., 2022). Ancak alan yazında cinsel taciz eylemi, bireyin kendisi veya diğerlerine yöneldiğinde, bireylerin bu eylemleri ve farklı cinsel taciz eylemlerini nasıl algıladığına ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buradan yola çıkarak bu çalışmada ülkemizde cinsel taciz eylemlerinin verdiği rahatsızlık algısı ve uyandırdığı öfke duygusunun sanal kişi üzerinden yazılmış kısa öyküler (vignetter) aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra, tacizde bulunan, tacizin hedefi (kadın, erkek, katılımcının kendisi), sözlü ve temaslı cinsel taciz davranışı algısında farklılık olup olmadığı da incelenmiştir. Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

1. Cinsel taciz eylemlerini kadın katılımcılar, erkek katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek düzeyde rahatsızlık verici ve öfke uyandırıcı olarak algılanmaktadır.
2. Cinsel taciz eyleminin hedefi kadınlar ve bireyin kendisi olduğunda; cinsel taciz eylemleri, kadın katılımcılar tarafından erkek katılımcılardan anlamlı olarak daha fazla rahatsız edici ve öfke uyandırıcı olarak algılanmaktadır.
3. Cinsel taciz eylemlerinden vücuda dokunma, vücuda sürtünme, cinsel içerikli video gönderme ve cinsel içerikli mesaj gönderme eylemleri; laf atma, cinsel içerikli konuşma ve cinsel içerikli fotoğraf gönderme eylemlerinden anlamlı olarak daha fazla rahatsız edici ve öfke uyandırıcı olarak algılanmaktadır.
4. Kadın katılımcılar tarafından; cinsel taciz eylemlerinden vücuda dokunma, vücuda sürtünme, cinsel içerikli video gönderme ve cinsel içerikli mesaj gönderme eylemleri erkek katılımcılardan anlamlı olarak daha fazla rahatsız edici ve öfke uyandırıcı olarak algılanmaktadır.
5. Kadın hedefe ve bireyin kendisine yöneltilen vücuda dokunma, vücuda sürtünme, cinsel içerikli video gönderme ve cinsel içerikli mesaj gönderme eylemleri erkeğe yöneltilenden anlamlı olarak daha fazla rahatsız edici ve öfke uyandırıcı olarak algılanmaktadır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu bir senaryo temelli çalışmadır ve seçkisiz blok desen (karışık desen) kullanılmıştır (Hovardaoğlu, 1994). Bağımlı değişken, taciz eyleminin verdiği rahatsızlık düzeyi ve uyandırdığı öfkedir. Bağımsız değişkenler ise katılımcının ve sanal kişinin cinsiyeti, sözlü veya temaslı taciz türü ve tacizin hedefidir.

Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini tesadüfi örnekleme yöntemiyle 475'i kadın ve 345'i erkek olmak üzere toplam 820 yetişkin birey oluşturmuştur. Kadının cinsel tacize hedef olduğu olay cümlelerini 163 kadın, 138 erkek, erkeğin cinsel tacize hedef olduğu olay cümlelerini 165 kadın, 114 erkek, katılımcının kendisinin cinsel tacize hedef olduğu olay cümlelerini 147 kadın, 93 erkek katılımcı doldurmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması 27,38 (ss= 12,6) ve yaş aralığı 18-80'dir. Ayrıca, katılımcıların 142'si evli, 678'i evli değildir. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde 6'sı ilkökul, 8'i ortaokul, 77'si lise, 49'u ön lisans, 585'i lisans, 67'si yüksek lisans ve 28'i doktora düzeyindedir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında Demografik Bilgi Formu ve sanal kişi üzerinden yazılmış kısa öyküler birlikte kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, taciz olarak nitelendirebilecek 7 farklı eylem seçilmiştir. Taciz olarak nitelendirebilecek eylemler, alan yazın ve gözlemler doğrultusunda yazılmıştır. Bu eylemler: Laf atma, cinsel içerikli konuşma, vücuda dokunma, vücuda sürtünme, cinsel içerikli fotoğraf gönderme, cinsel içerikli video gönderme ve cinsel içerikli mesaj göndermedir. Bu eylemlerin her biri olay cümlesine dönüştürülmüştür. Bu dönüştürme sırasında eylemi yapan kişi hakkında hiç bilgi verilmemiş, yalnızca “birisi” olarak belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, eylemlerin yöneltildiği hedefler, “bir kadın”, “bir erkek” ve katılımcıya yönelik olarak “siz” halinde belirlenmiştir. Bu durumda 7 eylemin her biri üç hedef içerecek biçimde düzenlendiğinde 21 olay cümlesi oluşturulmuştur. Örneğin, “Birisi, bir kadına laf attı” olay cümlesi veri toplama amacıyla kullanılmıştır. Diğer olay cümleleri de bu formatta oluşturulmuştur.

Bu olay cümlelerinin her birinin altında, bağımlı değişken ölçümlerini almak amacıyla 6 soru bulunmaktadır. Bu 6 sorunun yalnızca ilk iki sorusu bu çalışmada kullanılmış, diğer sorularla ilgili bilgiler bu makaleye ait olmadığı için yer verilmemiştir. Bu sorulardan ilk ikisi 7’li Likert tipi ölçek halindedir. Bu soruları şöyle göstermek mümkündür (kadın hedefe yönelik eylem için): “Bir kişi bir kadına laf attı.”

- Sizce bu kadın için bu olay ne kadar rahatsız edicidir?
- Sizce bu kadın için bu olay ne kadar öfkelenendiricidir?

Bunların her biri ayrı ayrı olmak üzere olmak üzere 7’li Likert (1 - *hiç* / 7 - *çok*) tipi ölçek ile ölçülmüştür. Bunlara ek olarak, katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu ile ilgili bilgileri de alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler anket yöntemi kullanılarak Google Form aracılığı ile farklı sosyal medya uzantıları üzerinden bireylere ulaştırılarak toplanmıştır. Ancak olay cümlelerin arka arkaya gelmesinin olası bir bozucu etkisi olabileceği düşünülerek, her hedef için 7 ayrı blok oluşturulmuştur. Bu blokların her birinde olay cümlelerin sırası seçkisizleştirilmiştir. Yalnız ilk blokta, yukarıda verilen sıralama kullanılmıştır. Diğer 6 bloğun her birindeki sıralama farklıdır. Oluşturulan bu 7 blok, her hedef için aynı düzende kullanılmıştır. Örneğin, kadın hedef için 2. blokta sıralamanın aynısı erkek hedef ve katılımcı hedef için aynı tutulmuştur. Olay durumların altında bulunan bağımlı değişken ölçümlerinin sırası her blokta aynıdır, yani

soruların sırasında seçkisizleştirme yapılmamıştır. Böylece her hedef kişi için 7 blok oluşturulmuş ve elde edilen 21 bloğun her biri internette bir link olarak açılmıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Kurulu’ndan 25 Nisan 2022 ve 2022/123 araştırma kodu ile etik onay alınmıştır. Bu çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri’ne uygun olarak yapılmıştır. Çeşitli kaynaklar kullanılarak ulaşılan bireyler, araştırma amacı hakkında bilgi verilerek, her katılımcıdan “bilgilendirilmiş onay” alındığına dair bir onay alındıktan sonra katılmaya gönüllü olanlar, seçkisiz olarak linklerden birine atanmıştır. Anketi doldurma yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Bütün sorulara eksiksiz yanıt verilen anketler, analizlerde esas alınmıştır, eksik veya yanlış verisi bulunan anketler dışlanmıştır. Katılımcılara çalışmaya katıldıkları için ödeme ya da herhangi bir promosyon verilmemiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada cinsel taciz eylemlerinin cinsel tacize uğramanın yarattığı rahatsızlık algısı ve uyandırdığı öfke duygusu çalışılmıştır. Analizler öncesinde, eylemlerin yarattığı rahatsızlık algısı ve öfke duygusu puanlarına ilişkin varyans homojenliği varsayımı Levene testi ile incelenmiştir. Standart sapmalar incelendiğinde, cinsel tacizin hedefi kadın (SS aralığı: 0,90-1,67; $p > ,05$) koşullarında varyansın görece daha homojen olduğu, cinsel tacizin hedefi erkek (SS aralığı: 1,70-2,24; $p < ,05$) ve cinsel tacizin hedefi katılımcının kendisi (SS aralığı: 0,83-2,36; $p < ,05$) koşullarında varyansların belirgin biçimde farklılaştığı görülmüştür. Bu nedenle varyans homojenliği varsayımı tüm karşılaştırmalar için sağlanamamıştır. Ancak örneklem büyüklüğünün yüksek olması nedeniyle analizlerde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Bu nedenle, grup karşılaştırmalarında ANOVA ve post-hoc analizlerde Tukey testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde eylemin verdiği rahatsızlık algısı ve öfke duygusu için ayrı ayrı 2(katılımcı cinsiyeti: kadın-erkek) X 3 hedef türü (kadın, erkek, kendisi) X 7 (eylem türü: laf atma, cinsel içerikli konuşma, vücuda dokunma, vücuda sürtünme, cinsel içerikli fotoğraf gönderme, cinsel içerikli video gönderme ve cinsel içerikli mesaj gönderme), son faktörde tekrarlı ölçüm bulunan desene uygun varyans analizi uygulanmıştır. Açıklayan varyansları belirlemek amacıyla omega kare değerleri hesaplanmıştır.

Bulgular

Bulgularda ilk olarak katılımcılarda belirtilen cinsel taciz eylemlerinin ne kadar rahatsızlık verdiğine ve öfke uyandırdığına ilişkin ortalamalar arasında anlamlı farklar

olup olmadığını belirlemek amacıyla üç faktörlü karma varyans analizi ANOVA yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre; kadın ve erkek katılımcıların eylemin türüne göre değerlendirmeleri dışındaki tüm değerlendirmelerinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Buna göre bulgulara; rahatsızlık algısı ve öfke duygusunun cinsel tacizin yöneltildiği hedefin kim olduğuna (Sırasıyla; $F = 126,75$, $p < ,05$; $F = 145,13$, $p < ,05$), tacizi değerlendiren katılımcının cinsiyetine (Sırasıyla; $F = 11,22$, $p < ,05$; $F = 16,47$, $p < ,05$) ve her ikisinin ortak etkilerine göre fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Sırasıyla; $F = 44,83$, $p < ,05$; $F = 51,19$, $p < ,05$) (Tablo 1). Farkın nereden kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi yapılmış ve sonuçlarına göre cinsel tacizin yöneltildiği kişi (hedef) kadın olduğunda yaşanan rahatsızlık algısı ($\bar{X} = 6,33$, $\bar{X} = 4,71$, $\bar{X} = 5,67$ sırasıyla) ve öfke duygusu ($\bar{X} = 6,29$, $\bar{X} = 4,53$, $\bar{X} = 5,56$ sırasıyla), cinsel tacizin yöneltildiği kişinin erkek ve katılımcının kendisi olduğundan daha yüksek saptanmıştır. Ayrıca, katılımcının kendisi cinsel tacizin hedefi olduğunda yaşanan rahatsızlık algısı ($\bar{X} = 5,67$, $\bar{X} = 4,71$ sırasıyla) ve öfke

duygusu ($\bar{X} = 5,56$, $\bar{X} = 4,53$) cinsel tacizin hedefi erkek olduğundan daha yüksek bulunmuştur. Bunun yanı sıra taciz olayını değerlendiren kadın katılımcılar, tüm eylemleri, erkek katılımcılardan daha yüksek düzeyde rahatsızlık verici ($\bar{X} = 5,72$, $\bar{X} = 5,42$) ve öfke duygusu ($\bar{X} = 5,65$, $\bar{X} = 5,28$) uyandırıcı olarak belirtmişlerdir. Yanı sıra kadın katılımcılar, sadece cinsel tacizin hedefi kendileri olduğu durumda, erkeklerden daha fazla rahatsızlık algılamış ve öfke duymuşlardır. Ayrıca taciz olayını değerlendiren kadın katılımcılar, cinsel tacizde kadının hedef olduğu durumda tüm eylemleri, erkeğin hedef olmasına oranla daha yüksek düzeyde rahatsızlık verici ($\bar{X} = 6,43$; $\bar{X} = 4,36$) ve öfke duygusu uyandırıcı ($\bar{X} = 6,39$; $\bar{X} = 4,19$) olarak yaşamışlardır. Ek olarak kadın katılımcılar, cinsel tacizde kendilerinin hedef olduğu durumlar için erkeklerin hedef olduğu durumlara oranla daha yüksek öfke duygusu belirtmişlerdir. Diğer yandan, erkek katılımcılar, cinsel tacizin hedefi kadının olduğu durumu, erkeğin ya da kendilerinin olmasından daha yüksek düzeyde rahatsız edici ($\bar{X} = 6,23$) ve öfke duygusu ($\bar{X} = 6,18$) uyandırıcı olarak yaşamışlardır.

Tablo 1

Rahatsızlık Algısı ve Öfke Duygusuna İlişkin ANOVA Sonuçları ve Varyans Değerleri

Rahatsızlık algısına ilişkin ANOVA sonuçları						Öfke duygusuna ilişkin ANOVA sonuçları					
Kaynak	SS	df	MS	F	η^2	Kaynak	SS	df	MS	F	η^2
A	261,64	2	1308,20	126,75*	,38	A	3064,79	2	1532,39	145,13*	,39
C	115,77	1	115,77	11,22*	,02	C	173,94	1	173,94	16,47*	,02
AC	925,40	2	462,70	44,83*	,15	AC	1081,04	2	540,52	51,19*	,14
HATA (AC)	8401,34	814	10,32			HATA (AC)	8594,97	814	10,56		
B	438,82	6	73,14	51,01*	,07	B	574,50	6	95,75	59,90*	,07
AB	75,03	12	6,252	4,36*	,01	AB	145,96	12	12,16	7,61*	,02
BC	7,77	6	1,29	0,90	-	BC	5,66	6	0,94	0,59	-
ABC	47,38	12	3,95	2,75*	,01	ABC	87,20	12	7,27	4,55*	,01
HATA (B)	7002,74	4884	1,43			HATA (B)	7806,74	4884	1,60		
TOPLAM	19630,65	5727			,64	TOPLAM	21534,80	5727			,65

Not. A: hedef, B: eylem türü, C: katılımcı cinsiyeti.

* $p < ,05$

Yine bulgulara rahatsızlık algısı ve öfke duygusu cinsel taciz eylemini türüne göre anlamlı bulunmuştur (Sırasıyla; $F = 51,01$, $p < ,05$; $F = 59,90$, $p < ,05$). Buna göre vücuda dokunma eylemine ilişkin rahatsızlık algısı ($\bar{X} = 6,00$), tüm eylemlerden, cinsel içerikli mesaj gönderme eylemi de ($\bar{X} = 5,82$) vücuda dokunma eylemi dışındaki diğer tüm eylemlerden daha yüksek rahatsızlık algısı ortalamasına sahiptir ve anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Öfke duygusu açısından laf atma eylemi ($\bar{X} = 5,34$) ile cinsel içerikli konuşma ($\bar{X} = 5,38$) ve vücuda sürtünme ($\bar{X} = 5,39$), cinsel içerikli konuşma ($\bar{X} = 5,38$) ile vücuda sürtünme ($\bar{X} = 5,39$)

ve cinsel içerikli video gönderme ($\bar{X} = 5,65$) ile cinsel içerikli mesaj göndermeye ($\bar{X} = 5,67$) yönelik öfke duygusuna ilişkin ortalamaları da anlamlı fark içermemiştir. Bunların dışındaki tüm farklar anlamlı bulunmuştur.

Tablo 1’de belirtilen bulgulara göre; cinsel tacizin yöneltildiği hedefin kim olduğu ve eylem türünün yarattığı rahatsızlık algısı ile uyandırdığı öfke duygusu anlamlıdır (Sırasıyla; $F = 4,36$, $p < ,05$; $F = 7,61$; $p < ,05$). Tukey testi sonuçlarına göre ise kadın hedefe yönelik tüm cinsel taciz eylemlerinin rahatsızlık algısına ait ortalamalar (ortalamalar

5,86-6,61 arasında), erkek (ortalamalar 4,05-5,34 arasında) ve katılımcının kendisine yönelik (ortalamalar 5,17-6,03 arasında) eylemlerin rahatsızlık algısından daha yüksektir. Burada da ilginç olan vücuda dokunma ve cinsel içerikli mesaj gönderme eylemleri daha yüksek ortalamaya sahiptir (Tablo 2). Öfke duygusu açısından ise sadece cinsel tacizin hedefi kadın ve katılımcının kendisi olduğunda; cinsel

içerikli video gönderme eyleminin uyandırdığı öfke duygusu ortalamaları (ortalamalar sırasıyla 5,97-6,23) farklı değilken cinsel tacizin hedefi kadın (ortalamalar 5,79-6,60 arasında) olduğunda öfke duygusu ortalamaları hedefin hem erkek (ortalamalar 4,19-5,23 arasında) hem de katılımcının kendisi (ortalamalar 4,93-5,98 arasında) olduğundan anlamlı olarak yüksektir (Tablo 2).

Tablo 2

Rahatsızlık Algısı ve Öfke Duygusuna İlişkin Cinsel Tacizin Hedefi ve Eylem Türü Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

Eylemler	Rahatsızlık Algısına İlişkin Sonuçlar			Öfke Duygusuna İlişkin Sonuçlar		
	Cinsel tacizin hedefi			Cinsel tacizin hedefi		
	Kadın	Erkek	Katılımcı	Kadın	Erkek	Katılımcı
Laf atma	6,21	4,68	5,46	6,19	4,54	5,30
Cinsel içerikli konuşma	6,47	4,49	5,75	6,38	4,16	5,60
Vücuda dokunma	6,61	5,34	6,03	6,60	5,23	5,98
Vücuda sürtünme	6,38	4,51	5,71	6,35	4,24	5,59
Cinsel içerikli fotoğraf gönderme	5,86	4,05	5,17	5,79	3,77	4,93
Cinsel içerikli video gönderme	6,26	4,92	5,62	6,23	5,05	5,97
Cinsel içerikli mesaj gönderme	6,53	4,99	5,95	6,46	4,73	5,82

Rahatsızlık algısı açısından tüm karşılaştırmalar için $q'_{.05} = 3,70$; $p < ,05$;

Öfke duygusu açısından tüm karşılaştırmalar için $q'_{.05} = 3,72$; $p < ,05$

Yine tablo 2'de görüldüğü gibi hedef kadın olduğunda en yüksek ortalamaya sahip olan eylem vücuda dokunmadır ($\bar{X} = 6,61$). Bu eylemin ortalaması, vücuda sürtünme ($\bar{X} = 6,38$) ve cinsel içerikli mesaj gönderme eylemleri ($\bar{X} = 6,53$) dışındaki tüm eylemlerden anlamlı olarak yüksektir. Diğer yandan, en düşük ortalamaya sahip eylem, cinsel içerikli fotoğraf gönderme eylemidir ($\bar{X} = 5,86$). Vücuda dokunma ile cinsel içerikli mesaj gönderme eylemleri, hedef erkek olduğunda en rahatsızlık verici eylemler olarak algılanmaktadır (Tablo 2). Öfke duygusu açısından hedef kadın ve erkek olduğunda cinsel içerikli fotoğraf gönderme öfke verici bir eylem olarak nitelendirilmekle birlikte, görece diğer eylemlerden daha az öfke uyandırıcı eylem (ortalamalar 3,77-5,79 arasında) olarak algılanmaktadır (Tablo 2).

Tablo 1'deki son bulguya göre hedef, cinsiyet ve eylem türü ortak etkisi anlamlıdır (sırasıyla; $F = 2,75$, $p < ,05$; $F = 4,55$, $p < ,05$). Yapılan Tukey testi sonuçlarına göre hem kadın hem de erkek katılımcılar, hedef kadın olduğunda görece en düşük rahatsızlık veren eylem olarak, cinsel içerikli fotoğraf gönderme eylemini değerlendirmişlerdir ($\bar{X} = 5,98$, $\bar{X} = 5,74$). Hedefin erkek olduğunda yapılan değerlendirmeler, ilginç sayılabilecek bir örüntü yansıtmaktadır. Buna göre hem kadın hem de erkek katılımcılarda erkek hedefin

vücuduna dokunma eylemi en yüksek rahatsızlık algısına yol açarken ($\bar{X} = 5,10$ -5,59), kadın katılımcılar, bir erkeğe cinsel içerikli fotoğraf gönderme eylemini ($\bar{X} = 3,55$) rahatsızlık veren bir eylem olarak nitelendirmemişlerdir. Buna karşılık, erkek katılımcılar bir erkek hedefe cinsel içerikli fotoğraf gönderme eylemini ($\bar{X} = 4,54$), rahatsız edici düzeyde algılanmıştır. Katılımcının kendisi cinsel tacizin hedefi olduğunda kadın katılımcılar, laf atma eylemini ($\bar{X} = 5,93$) görece diğer taciz eylemlerinden daha az rahatsızlık veren, erkek katılımcılar ise kendileri cinsel tacizin hedefi olduğunda cinsel içerikli foto göndermeyi ($\bar{X} = 4,03$) en az rahatsızlık veren eylem olarak değerlendirmişlerdir. Yarattığı öfke duygusu açısından; bir kadına cinsel içerikli mesaj gönderme ($\bar{X} = 6,59$) ve cinsel içerikli fotoğraf gönderme ($\bar{X} = 5,93$) eylemleri diğer tüm eylemlerden anlamlı olarak daha düşük düzeyde öfke duygusuna yol açmıştır. Cinsel tacizin hedefi erkek olduğunda, kadın katılımcılar, genel olarak, vücuda dokunma ($\bar{X} = 4,96$), cinsel içerikli video ($\bar{X} = 4,87$) ve mesaj göndermeyi ($\bar{X} = 4,41$) daha öfke duygusu uyandırıcı olarak, erkek katılımcılar ise erkek hedefe yönelik cinsel içerikli video göndermeyi ($\bar{X} = 5,23$) vücuda dokunma eylemi ($\bar{X} = 5,51$) dışındaki tüm eylemlerden daha öfke duygusu uyandırıcı olarak algılamışlardır (Tablo 3).

Tablo 3*Rahatsızlık Algısı ve Öfke Duygusuna İlişkin Eylem Türü ve Cinsiyet Ortak Etkisine Ait Ortalamalar*

Eylemler		Rahatsızlık Algısına İlişkin Sonuçlar				Öfke Duygusuna İlişkin Sonuçlar			
		Cinsel tacizin hedefi				Cinsel tacizin hedefi			
		Değerlendiren	Kadın	Erkek	Katılımcı	Değerlendiren	Kadın	Erkek	Katılımcı
Laf atma	Kadın		6,37	4,34	5,93	Kadın	6,36	4,39	5,84
	Erkek		6,06	4,93	4,99	Erkek	6,03	4,68	4,75
Cinsel içerikli konuşma	Kadın		6,51	4,10	6,62	Kadın	6,42	3,60	6,52
	Erkek		6,44	4,88	4,88	Erkek	6,34	4,73	4,68
Vücuda dokunma	Kadın		6,68	5,10	6,69	Kadın	6,63	4,96	6,73
	Erkek		6,55	5,59	5,37	Erkek	6,56	5,51	5,24
Vücuda sürtünme	Kadın		6,49	4,13	6,40	Kadın	6,47	3,82	6,42
	Erkek		6,27	4,89	5,01	Erkek	6,22	4,66	4,76
Cinsel içerikli fotoğraf gönderme	Kadın		5,98	3,55	6,03	Kadın	5,92	3,27	5,91
	Erkek		5,74	4,54	4,03	Erkek	5,67	4,26	3,96
Cinsel içerikli video gönderme	Kadın		6,33	4,57	6,09	Kadın	6,34	4,87	6,16
	Erkek		6,18	5,27	5,15	Erkek	6,13	5,23	5,17
Cinsel içerikli mesaj gönderme	Kadın		6,61	4,95	6,70	Kadın	6,59	4,41	6,72
	Erkek		6,38	5,33	5,19	Erkek	6,34	5,05	4,92

Rahatsızlık algısı açısından tüm karşılaştırmalar için $q'_{.05} = 3,70$; $p < ,05$ Öfke duygusu açısından tüm karşılaştırmalar için $q'_{.05} = 3,72$; $p < ,05$

Hem kadın hem de erkek katılımcılar, kadın hedefe yönelik tüm eylemleri yüksek düzeyde rahatsızlık verici ve öfke duygusu uyandırıcı olarak algılamalarına karşılık bu algılar arasında anlamlı farklar bulunmamıştır. Diğer yandan, erkek hedefe yönelik eylemlerden, laf atma ($\bar{X} = 5,59$) ve vücuda dokunma ($\bar{X} = 5,51$) dışındaki tüm eylemler için kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı farklar saptanmıştır. Katılımcının kendisinin hedef olduğu tüm eylemler için kadın katılımcılarda yarattığı rahatsızlık algısı ve uyandırdığı öfke duygusu, erkek katılımcıların öfke duygusundan anlamlı olarak daha yüksek belirlenmiştir. Öfke duygusu açısından kadın katılımcılar, erkek hedefe yönelik cinsel içerikli konuşma ($\bar{X} = 3,60$), vücuda sürtünme ($\bar{X} = 3,82$), cinsel içerikli foto gönderme ($\bar{X} = 3,27$) ve cinsel içerikli mesaj gönderme ($\bar{X} = 4,41$) eylemlerini, erkek katılımcılardan daha düşük düzeyde öfke uyandırıcı olarak algılamışlardır.

Rahatsızlık algısı ile uyandırdığı öfke duygusunu açıklayan varyansların sonuçları tablo 1'de gösterilmiştir. Buna göre taciz edilen kişi (hedef), taciz olayını değerlendiren katılımcının cinsiyeti ve eylem türü bir arada rahatsızlık algısına yönelik varyansın %64'ünü, öfke duygusunun ise %65'ini açıklamıştır. Rahatsızlık algısı ve öfke duygusunda en belirleyici etmenin taciz edilen kişi (hedef) olduğu saptanmıştır (%38-%39).

Tartışma

Bu çalışmada cinsel taciz eyleminin hedefi, cinsel tacizi

değerlendiren kişinin cinsiyeti ve farklı cinsel taciz eylemleri bir arada ele alınarak eylemlerin yarattığı rahatsızlık algısı ve öfke duygusu geniş kapsamlı olarak incelenmiştir. Alan yazında sınırlı olan cinsel taciz eylemlerinin bireyler üzerinde nasıl bir algı oluşturduğuna ilişkin boşluğu doldurmaya yönelik bulgular saptanmıştır. Sözlü ve temaslı cinsel taciz eylemlerinin verdiği rahatsızlık algısı ve uyandırdığı öfke duygusunun sanal kişi üzerinden yazılmış kısa öyküler aracılığıyla incelendiği bu çalışmada kadın hedefe yönelik tüm taciz eylemleri daha yüksek rahatsızlık algısı ve öfke duygusu uyandırmıştır. Katılımcının kendisi cinsel tacizin hedefi olduğunda yaşanan rahatsızlık algısı ve öfke duygusu erkek olduğundan daha fazladır. Bunun yanı sıra kadın katılımcılar, tüm eylemleri, erkek katılımcılardan daha yüksek düzeyde rahatsızlık verici ve öfke duygusu uyandırıcı olarak algılamışlardır. Erkek katılımcıların ise cinsel tacizin hedefi kadın olduğunda algıladıkları rahatsızlık algısı ve öfke duygusu hedefin erkek ya da kendileri olması durumundan daha yüksektir. Ayrıca şaşırtıcı bir bulgu olarak, kadın ve erkek katılımcılar, vücuda dokunma eylemini en yüksek rahatsızlık ve öfke duygusu uyandırıcı eylem olarak algılamıştır. Erkek katılımcılar ise bir erkek hedefe yönelik cinsel içerikli fotoğraf gönderme eylemini rahatsız edici olarak algılayırken kadın katılımcılar rahatsız edici algılamamışlardır. Cinsel tacizin yöneltildiği kişi (hedef), cinsiyet ve eylem türü bir arada rahatsızlık algısına yönelik varyansın %64'ünü, öfke duygusunu ise %65'ini açıklamıştır. Ancak rahatsızlık algısı ve öfke duygusu bulgularında katılımcıların daha önce tacize uğrayıp

uğramamış olmaları sonuçları etkilemiş olabilir. Çalışmada bununla ilgili bir bilgi alınmadığından değerlendirmede bu durumun gözden kaçırılmaması gerekir.

Cinsel taciz; psikolojik, toplumsal ve kültürel bir sorundur diyebiliriz (Casanovas vd., 2022). Bu çalışmanın bulgularına göre, kadına yönelik cinsel taciz eylemleri kadınlar ve erkekler tarafından daha fazla rahatsız edici ve öfke uyandırıcı olarak algılanırken kadın katılımcılar kendine yönelik eylemleri erkeklerden daha fazla rahatsız edici algılamış ve öfke hissetmişlerdir. Erkekler ise kadına yönelik eylemleri, kendilerine ve erkeklere yapılan eylemlere göre daha rahatsız edici algılamış ve öfke duymuşlardır. Bu bulguya göre tacizi gözlemleyenden çok taciz eyleminin yöneldiği kişinin (hedef) cinsiyeti rahatsızlık algısı ve öfke duygusunda belirleyici olmaktadır. Nitekim çalışmanın bulgularında rahatsızlık algısı ve öfke duygusunu açıklayan en önemli değişkenin cinsel tacizin hedefi olduğu dikkati çekmiştir. Bulgularda hedef, cinsiyet ve eylem türü bir arada rahatsızlık algısının %64'ünü, öfke duygusunun ise %65'ini açıklamıştır. Burada hedefin kim olduğu en yüksek payı almakta, tek başına %38'lik oranda rahatsızlık algısını ve %39'luk oranda uyandırdığı öfke duygusunu açıklamaktadır. Diğer bir deyişle hedefin kadın, erkek ve bireyin kendisini olması durumları rahatsızlık algısında ve öfke duygusunda en önemli belirleyicidir. Bu önemli bir bulgudur. Bu bulguya göre, katılımcının cinsiyeti ve cinsel taciz eylemin türünden daha çok cinsel tacizin hedefinin kim olduğu belirleyici olmuştur. Alan yazında 3 taciz tanımı yapılmaktadır. (1) cinsiyet tacizi (bir cinsiyetin üyeleri hakkında düşmanlık, nesneleştirme, dışlama veya ikinci sınıf statü aktaran sözlü ve sözlü olmayan davranışlar); (2) istenmeyen cinsel ilgi (istenmeyen sözlü veya fiziksel cinsel yaklaşımlar, saldırıyı da içerebilir); ve (3) cinsel zorlama (olumlu profesyonel veya eğitimsel muamelenin cinsel aktiviteye bağlı olması). Bu tanımlardan biri cinsiyet dışı tacizdir. Diğeri ise doğrudan kişinin cinsiyetine yönelik olarak yapılan taciz eylemidir ve bu da 'cinsiyet tacizi olarak tanımlanmaktadır (Benya vd., 2018; Blindow vd., 2021). Bu çalışmanın bulguları da yapılan cinsiyet tacizi ve istenmeyen cinsel ilgi ile uyumludur. Bu bulgu yukarıda açıklandığı gibi tacizin kime yapıldığı yani tacize uğrayan kişinin cinsiyetinin önemli olduğunu göstermektedir (Blindow vd., 2021; Hardies, 2023).

Yukarıda belirtilenlerin toplumsal cinsiyet rollerinden bağımsız düşünülmesi güçtür. Toplumun kadınları annelik rolleri ve biyolojik farklılıkları gibi özellikleri ile tutum ve davranışlarda kadın ve erkeğin farklı olmasına vurgu yapan toplumsal cinsiyet rolleri bakış açısı, kadına yönelik eylemlerin rahatsız edici olarak algılanmasında ve öfke duygusu hissedilmesinde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu

çalışmaya paralel olarak başka bir çalışmada katılımcıların tamamına yakını tacizi rahatsız edici olarak algılamışlardır (%96,5) (Aydemir, 2019). Cinsel taciz sonrası üniversite öğrencilerinin yaşadığı en yoğun duygunun sırasıyla; öfke, üzüntü ve utanma olduğu, öfke duygusunun mağdurların yarısından fazlasında görüldüğü saptanmıştır (Durmuş, 2013). Başka bir kadının cinsel tacize uğrama düşüncesi de kadınlarda ikincil bir travma olarak yaşanıyor olabilir. Bu durum da rahatsızlık ve öfke duygusu değerlendirmelerinde etkili olmuş olabilir. Nitekim yapılan bir çalışma da yetişkinlerden oluşan katılımcıların %96,5'inin kadınlara yönelik cinsel taciz davranışını rahatsız edici olarak algılamış, %93,5'i cinsel tacizi sosyal bir problem olarak kabul etmiştir (Aydemir, 2019). Bu bağlamda cinsel taciz, sadece taciz edilen bir bireyi etkilemediğinden toplumsal bir sorun olarak değerlendirilmelidir.

Cinsel taciz erkek ya da kadın için fark etmeksizin hem ilkel hem de geleneksel toplumlarda rastladığımız içinde yaşanan kültür tarafından öğrenilen bir davranış biçimidir. Özellikle kadının güzelliğini öven sözlü tacizler geleneksel toplumlarda önemsenmezken bu tür davranışlar daha çok karşı cinsi beğenme ve hoşlanma olarak kabul edilir (Benya vd., 2018). Kültürel olarak bir yaptırım içermez. Ancak bedensel dokunuşlar ilkel toplumların kültürlerinde de taciz olarak kabul edilir ve cezalandırılır. Örneğin Kuzey Amerika yerlilerinde erkek, bir kadına cinsel tacizde bulunursa kadınlar tarafından ilginç bir yaptırım uygulanır. Cinsel tacize uğrayan kadın kabilenin tüm kadınlarını toplar ve kadınlar taciz eden erkeğin yüzüne vajinalarını sürerler. Bu çok utanç verici bir davranıştır. Buna maruz kalan erkek kabileyi terk eder (Bachman vd., 2008). Bu bir erkeğe verilen en ağır cezadır. Bu örnekte de görüldüğü gibi ister ilkel ister geleneksel ve modern kültürlerde olsun cinsel taciz içinde yaşanan kültür içinde öğrenilen bir davranıştır.

Cinsel taciz; öncelikle kadınları ve genç bireyleri dezavantajlı duruma düşüren bir güç gösterimidir (Casanovas vd., 2022). Kadınlar bu güç eksikliği nedeniyle algılanan cinsel taciz tehdidine karşı kendilerini daha fazla savunmasız hissetmektedirler (Lipińska-Grobelny, 2023). Erkekler ise kendilerine cinsel taciz yapılmayacağını ve kadınlara göre fiziksel olarak daha güçlü olduğunu düşünerek kendilerini koruyacakları inancı ile söz konusu cinsel tacizin hedefi erkek olduğunda daha az rahatsız edici ve öfke uyandırıcı olarak algılamış olabilirler. Bu nedenle erkeklerin, diğer erkek ve kendilerinin hedef olduğu eylemlerin hepsinde benzer düzeyde rahatsızlık yaşamalarında erkeklerin fiziksel cinsel taciz davranışlarını genellikle taciz olarak görmemeleri rol oynamış olabilir (Rotundo vd., 2001).

Bulgularda dikkati çeken bir konu ise erkekler cinsel tacizin hedefi kadın olduğunda, kendilerine ve kendi cinsindekilere yapılan eylemlere göre daha fazla rahatsız olmalarıdır. Bu bulgu, ataerkil toplum yapısı nedeniyle kadın ve erkeğin yaptığı benzer tutum ya da davranışları toplumun farklı algılanmasıyla açıklanabilir. Erkekler genellikle cinsel tacizin failleri iken kadınlar ise daha sıklıkla kurbanlarıdır. Özellikle akademik yaşamda ve iş yerleri tacizlerinde cinsel tacizin kurbanı olma konusunda en büyük risk faktörü kadın olmaktadır (Quick ve McFadyen, 2017; Tenbrunsel vd., 2019). “Kadın düşmanı yorumların yapılması, erkekler arasında pornografik resimlerin gösterilmesi, istenmeyen randevu baskıları, cinsel zorlama ve cinsel saldırının, kadınların karşılaştığı cinsiyetçiliği ve kurbanlaştırmayı yansıttığı” savunulmaktadır (Tenbrunsel vd., 2019). Erkekler fail olmalarına rağmen kadınlara yönelik eylemleri kadının toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle de hoş karşılanamamaktadır.

Bulgularda kadın ve erkek hedefe yönelik tüm cinsel taciz eylemleri çok yüksek düzeyde rahatsızlık algısı ve öfke duygusu uyandırmıştır. Eylem türlerine ilişkin rahatsızlık algısı incelendiğinde ise; vücuda dokunma her üç hedefte de (hedefin kadın, erkek ve katılımcının kendisi olduğu) en rahatsız edici ve öfke uyandırıcı eylemdir. Aslında bu eylem türü bireyin beden mahremiyetine ve beden sınırlarına yönelik bir ihlaldir (Östergren vd., 2022). Bundan dolayı, bireylerin diğer eylemlerden daha fazla rahatsızlık yaşadığı ve öfke hissettiği düşünülmüştür.

Ayrıca kadın ve erkek katılımcılar, vücuda dokunma eylemini en yüksek rahatsızlık ve öfke duygusu uyandıran eylem, laf atma eylemini diğer eylemlerden daha az rahatsızlık verici olarak algılamışlardır. Belki de laf atma eylemi, laf atılan kişiler tarafından bir beğeni olarak algılandığı için daha az rahatsızlık hissedilmiş olabilir. Dikkati çeken bir diğer bulguya göre özellikle cinsel içerikli mesajlar erkekleri çok rahatsız etmiştir. Erkekler kendi içlerinde şakalaşırken, öfkelenedikleri zaman genellikle cinsel içerikli ifadeler kullanarak aslında cinsel taciz yaptıklarının farkında olmamakta ya da cinsel tacizi normalleştirmektedirler. Kendileri bu tür eylemlerde bulunurken diğer taraftan kendilerine cinsel içerikli mesaj gönderilmesinden öfke duymaları bulgusu ilginç bulunmuştur (Mitchell vd., 2014). Araştırmalarda da genel olarak cinsel taciz için sorumluluk ve ceza atfedilmesi gözlemcinin cinsiyetinden etkilenmektedir. Hem kadınlar hem erkekler kadınların söyledikleri ve giyimleri ile tacize açık olduklarını bildirerek, onları tacizden sorumlu tutmaktadır (Dražkowski & Ganclerz, 2022).

Bu çalışmada rahatsızlık algısında ve öfke duygusunda bağımsız bir değişken olarak katılımcının cinsiyetinin çok düşük oranda (%2) belirleyici olduğu bulunmuştur. Cinsel tacizin çok faktörlü bir eylem olduğu gerçeğinden yola çıkarak belirli demografik özellikler, psikolojik, sosyal ve kültürel faktörlerin bir araya geldiği bir eylem olduğu gerçeği de unutulmamalıdır (Tenbrunsel vd., 2019). Bu bulgulara ek olarak, tüm katılımcılar için çalışmada incelenen kısa öykülerde belirtilen cinsel taciz eylemleri, hedef fark etmeksizin rahatsızlık ve öfke uyanmıştır. Bu bağlamda bu iki duygunun birbiriyle ilişkili olduğunu, bu iki duygunun birbirinden bağımsız olmadığını söyleyebiliriz. Bir hedefe yöneltilen taciz davranışı eğer rahatsızlık algısı yaşıyorsa mutlaka öfke duygusu da uyandırmaktadır. Bu açıdan bireylere yönelik taciz eylemlerini bireylerde rahatsızlık ve öfke duygusu uyandırması ruh sağlığı açısından olumsuz iki yaşantıdır. Taciz eylemi hedef kişilerde depresif belirtiler ve kaygı gibi farklı psikolojik bozukluklara neden olabilmekte veya var olan bozuklukları artırabilmektedir. Mağdurların en sık öfke duygusu yaşadıkları, buna ilaveten korku, çaresizlik ve küçümseme veya aşağılanma duyguları yaşadıkları bildirilmektedir (Çelik ve Çelik, 2007). Yanı sıra öz saygının ve iş performansının düşmesine neden olabilmektedir (Rihal vd., 2020). Kısacası cinsel tacizin psikolojik ve fiziksel maliyetleri yüksek olabilmektedir (Tenbrunsel vd., 2019).

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle katılımcıların büyük çoğunluğunun genç ve üniversite düzeyinde eğitim almış bireylerden oluşması, çalışmada örneklem yanlılığı oluşturabilecek önemli bir etkidir. Bulguların genellenebilirliği açısından bu durum sınırlılık oluşturmaktadır. Ayrıca bu çalışma bir algı çalışması olsa da geçerlik ve güvenilirliği yapılmış bir ölçme aracı (cinsel tacize çok yönlü farkındalıkla ilgili psikolojik test) kullanılmamıştır. Toplum düzeyinde kadının ve erkeğin maruz kaldığı tacize bakışı kısa öykülerle ölçülmek istenmiştir. Deneyimler ve gözlemler doğrultusunda sorular oluşturulmuştur. Ayrıca oluşturulan kısa öykülerde örneğin laf atma gibi karşı cins tarafından taciz olarak değil de beğenilme gibi algılanmasına yol açacak ifadeler yanı sıra cinsel video ve mesajlar gibi rahatsız edici içeriklerin bir arada değerlendirilmesi bir sınırlılıktır. Diğer taraftan katılımcıların daha önce tacize uğrayıp uğramadıklarına dair bilgi sorulmaması, ele alınan senaryo bazlı eylemlerin cinsel tacize uğrayan katılımcılarda tetikleyici olabileceğinden bu durumla ilgili bir ölçüm, yönlendirme ya da destek sağlamamış olması da bir sınırlılıktır. Ancak cinsel taciz eyleminin kısa öykülerle araştırılıyor olması bu çalışmanın güçlü yanını oluşturmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; bu çalışmada cinsel taciz eyleminin hedefi, cinsel tacizi değerlendiren katılımcının cinsiyeti ve farklı cinsel taciz eylemleri bir arada ele alınarak eylemlerin yarattığı rahatsızlık algısı ve öfke duygusu geniş kapsamlı olarak incelenmiştir. Alan yazında sınırlı olan cinsel taciz eylemlerinin bireyler üzerinde nasıl bir algı oluşturduğuna ilişkin boşluğu doldurmaya yönelik bulgular saptanmıştır. Buradan yola çıkarak cinsel tacize uğrayanın kim olduğu rahatsızlık algısı ve öfke duygusunda en belirleyici etmen olarak saptanmıştır. Cinsel taciz olayı gerçekleştiğinde tacize uğrayanlar veya gözlemleyenler genelde yasal yollara başvurma yerine yaşanan huzursuzluğa karşılık sessizliği tercih etmektedir. Bu nedenle cinsel taciz konusunda yapılabilecek en önemli adımlardan biri, taciz olayı gerçekleştiğinde yasal yollara başvurularak bunu paylaşmaktır. Bu eylem, ileride tacizin devamını önleyecektir. Ayrıca cinsel taciz mağduru söz konusu bu durumda yalnız olmadığını bilecek ve kanuni haklarının bilincinde olacaktır (Aydemir 2019). Öte yandan, psikolojik yeterlilik atölyeleri ve psikoterapötik destek ile kişilerarası ilişkilerin izlenmesi, sadece yıkıcı fenomenlerin tespitini hızlandırmakla kalmayıp aynı zamanda cinsel tacize uğrayanlara yeterli desteği sağlamakta etkili olacaktır (Lipińska-Grobelny, 2024). Önleme çalışmaları gerekli olup ergenlikte başlanmalı, geleneksel ve çevrimiçi bağlamlarda saldırganlık biçiminin ele alınması cinsel tacizi önlemede etkili olacaktır (Leemis vd., 2019). Bunun yanı sıra, bireyin algısına göre farklılık gösteren cinsel tacizi etkileyen faktörlerin belirlenmesi koruyucu, bilgilendirici müdahaleler açısından önemlidir. Bu çalışmada, kısa öykülerle cinsel taciz algısı çalışıldığı için yaşanan gerçek cinsel taciz olaylarında algıda farklılıklar olabileceği düşünülmektedir. Cinsel taciz kısa öyküleri kurgulanırken tacizin gerçekleşebileceği kamusal alan veya işyerlerinin dâhil edilmesi koruyucu ve önleyici çalışmalar açısından önemlidir. Cinsel tacize uğrayan kişilere bu durumu nasıl algıladığına bağlı olarak travma odaklı müdahale ve sosyal destek çalışmaları yapılması önerilir. Dünyada farklı oluşumlarla cinsel taciz olaylarına farkındalık ve yalnız olmadıkları konusunda bilgilendirmek amaçlı çeşitli oluşumlar dikkati çekmektedir. Bunlardan bir tanesi “MeToo hareketi (#Bana da)”dır ve “MeToo” cinsel taciz ve saldırıya karşı oluşturulan bir harekettir. #MeToo hareketi ile mağdurlar cinsel tacizle ilgili deneyimlerini diğer mağdurlarla paylaşmanın ne kadar rahatlatıcı olduğunu ifade etmişlerdir (Isaach, 2018a). Bu doğrultuda yurtdışında olduğu gibi mağdurların cinsel tacize ilişkin yaşantılarını diğer mağdurlarla paylaşabileceği “MeToo hareketi” için gerekli düzenlemelerin yapılması önerilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi’nden (Tarih: 25 Nisan 2022, Sayı: 93259) alınmıştır.

Katılımcı Onamı: Yazılı onam bu çalışmaya katılan tüm katılımcılardan alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir-H.D., N.R.P., İ.S.H.; Tasarım-H.D., N.R.P., İ.S.H.; Denetleme-H.D., N.R.P., İ.S.H.; Kaynaklar-H.D.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi- H.D., N.R.P., İ.S.H., Z.İ., G.Ş., D.G.; Analiz ve/veya Yorum-H.D., N.R.P., İ.S.H.; Literatür Taraması-H.D.; Yazıyı Yazan- H.D., N.R.P., İ.S.H., Z.İ.; Eleştirel İnceleme-H.D., N.R.P., G.Ş.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yapay Zekâ Kullanımı: Yapay zeka destekli uygulamalar kullanılmamıştır.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Ankara Hacı Bayram Veli University (Date: April 25, 2022, Number: 93259).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from patients who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept-H.D., N.R.P., İ.S.H.; Design-H.D., N.R.P., İ.S.H.; Supervision-H.D., N.R.P., İ.S.H.; Resources-H.D.; Data Collection and/or Processing- H.D., N.R.P., İ.S.H. Z.İ., G.Ş., D.G.; Analysis and/or Interpretation-H.D., N.R.P., İ.S.H.; Literature Search-H.D.; Writing Manuscript-H.D., N.R.P., İ.S.H., Z.İ.; Critical Review- H.D., N.R.P., G.Ş.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Use of Artificial Intelligence: AI-based applications weren’t used.

Kaynaklar

- Aydemir, L. (2019). Kadın tacizlerine yönelik bir tutum araştırması. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 3(1), 199-216. <https://izlik.org/JA38XN43MS>
- Bachman, R., Zaykowski, H., Kallmyer, R., Poteyeva, M., & Lanier, C. (2008). *Violence against American Indian and Alaska native women and the criminal justice response: What is known*. National Institute of Justice. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/grants/223691.pdf>
- Benya, F.F., Widnall, S.E., & Johnson, P.A. (2018). *Sexual harassment of women: Climate, culture, and consequences in academic sciences, engineering, and medicine*. National Academic Press.

- Blindow, K. J., Paulin, J., Hanson, L. M., Johnell, K., & Nyberg, A. (2021). Sexual and gender harassment and use of psychotropic medication among Swedish workers: a prospective cohort study. *Occupational and Environmental Medicine*, 79(8), 507-513. <https://doi.org/10.1136/oemed-2021-108087>
- Braileanu, M., Edney, E., Azar, S., Lazarow, F., Mogensen, M. A., Tuburan, S., Kadom, N., & Phalke, V. (2021). Radiology, sexual harassment, and the #Metoo movement. *Academic Radiology*, 28(4), 564-571. <https://doi.org/10.1016/j.acra.2020.04.036>
- Cantor, D., Fisher, B., Chinbnull, S., Townsen, R., Lee, H., Bruce, C., & Thomas, G. (2015). *Report on the AAU campus climate survey on sexual assault and sexual misconduct. rep.*, University of Pennsylvania, Philadelphia. <http://www.upenn.edu/ir/surveys/AAU/Report%20and%20Tables%20on%20AAU%20Campus%20Climate%20Survey.pdf>
- Casanovas, L. V., Serra, L., Canals, C. S., Sanz-Barbero, B., Vives-Cases, C., López, M. J., Otero-García, L., Pérez, G., & Renart-Vicens, G. (2022). Prevalence of sexual harassment among young Spaniards before, during, and after the COVID-19 lockdown period in Spain. *BMC Public Health*, 22(1), Article 1888. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-14264-9>
- Çelik, Y., & Çelik, S. S. (2007). Sexual harassment against nurses in Turkey. *Journal of Nursing Scholarship*, 39(2), 200-206. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2007.00168.x>
- Drażkowski, D., & Gancierz, M. (2022). Social perception of sexual harassment in informal relations. *Current issues in Personality Psychology*, 10(3), 227-233. <https://doi.org/10.5114/cipp.2021.110026>
- Durmuş, E. (2013). Sexual harassment: University students' perceptions and reactions. *İnönü University Journal of the Faculty of Education*, 14(1), 15-30. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/92214>
- Hardies K. (2023). Prevalence and correlates of sexual harassment in professional service firms. *Frontiers in Public Health*, 10, Article 1082088. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.1082088>
- Hovardaoğlu, S. (1994). *Davranış bilimleri için istatistik*. Hatiboğlu.
- Isaacs, D. (2018a). Sexual harassment. *Journal of Pediatric Child Health*, 55(3), 341-342. <https://doi.org/10.1111/jpc.13877>
- Isaacs, D. (2018b). How to prevent bullying. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 54(6), 597-598. <https://doi.org/10.1111/jpc.13878>
- Jagsi, R., Griffith, K. A., Jones, R., Perumalswami, C. R., Ubel, P., & Stewart, A. (2016). Sexual harassment and discrimination experiences of Academic Medical Faculty. *JAMA*, 315(19), Article 2120. <https://doi.org/10.1001/jama.2016.2188>
- Lee, B.H. (2018). #Me Too movement; it is time that we all act and participate in transformation. *Psychiatry Investigation*, 15(5), 433. <https://doi.org/10.30773/pi.2018.04.30>
- Leemis, R. W., Espelage, D. L., Basile, K. C., Mercer Kollar, L. M., & Davis, J. P. (2019). Traditional and cyber bullying and sexual harassment: A longitudinal assessment of risk and protective factors. *Aggressive Behavior*, 45(2), 181-192. <https://doi.org/10.1002/ab.21808>
- Lipińska-Grobelny A. (2023). The impact of workplace harassment on the level of mental disorders: the moderating role of gender. *Current Issues in Personality Psychology*, 12(3), 202-209. <https://doi.org/10.5114/cipp/170212>
- Mensah, A., Toivanen, S., Diewald, M., Ul Hassan, M., & Nyberg, A. (2022). Workplace gender harassment, illegitimate tasks, and poor mental health: Hypothesized associations in a Swedish cohort. *Social Science & Medicine*, 315, Article 115520. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2022.115520>
- Mitchell, K. J., Ybarra, M. L., & Korchmaros, J. D. (2014). Sexual harassment among adolescents of different sexual orientations and gender identities. *Child Abuse & Neglect*, 38(2), 280-295. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.09.008>
- Östergren, P. O., Canivet, C., & Agardh, A. (2022). One-year incidence of sexual harassment and the contribution to poor mental health in the adult general population. *European Journal of Public Health*, 32(3), 360-365. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckab225>
- Öztürk, M. (2015). Medya ve suç korkusu arasındaki ilişki. *International Journal of Social Science*, 36, 251-263. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2894>
- Polat, O., & Pakış, I. (2012). Mobbing: İşyerinde psikolojik taciz. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4, 211-217. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1701311>

- Quick, J. C., & McFadyen, M. A. (2017). Sexual harassment: Have we made any progress? *Journal of Occupational Health Psychology*, 22(3), 286-298. <https://doi.org/10.1037/ocp0000054>
- Reed, E., Wong, A., & Raj, A. (2020). Cyber sexual harassment: A summary of current measures and implications for future research. *Violence Against Women*, 26(12-13), 1727-1740. <https://doi.org/10.1177/1077801219880959>
- Rihal, C. S., Baker, N. A., Bunkers, B. E., Buskirk, S. J., Caviness, J. N., Collins, E. A., Copa, J. C., Hayes, S. N., Hubert, S. L., Reed, D. A., Wendorff, S. R., Fraser, C. H., Farrugia, G., & Noseworthy, J. H. (2020). Addressing sexual harassment in the #MeToo era: An institutional approach. *Mayo Clinic Proceedings*, 95(4), 749-757. <https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2019.12.021>
- Rotundo, M., Nguyen, D. H., & Sackett, P. R. (2001). A meta-analytic review of gender differences in perceptions of sexual harassment. *Journal of Applied Psychology*, 86, 914-922. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.86.5.914>
- Sarkar, U., Hemmat, S., & Linos, E. (2020). Sexual harassment and suicide. *BMJ*, 370, Article m3330 <http://dx.doi.org/10.1136/bmj.m3330>
- Tenbrunsel, A. E., Rees, M. R., & Diekmann, K. A. (2019). Sexual harassment in academia: Ethical climates and bounded ethicality. *Annual Review of Psychology*, 70(1), 245-270. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-102945>
- Thurston, R. C., Chang, Y., Matthews, K. A., von Känel, R., & Koenen, K. (2019). Association of sexual harassment and sexual assault with midlife women's mental and physical health. *JAMA International Medicine*, 79, 48-53. <https://doi.org/10.1001/jamainternmed.2018.4886>
- Toker, Y. (2016). İşyerlerinde cinsel taciz: Kapsamı, öncülleri, sonuçları, kurumsal baş etme yöntemleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19 (38), 1-19. <https://psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpy1301996120160000m000035.pdf?v=1701115557>
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Destekleme ve Cinsel Tacizi Önleme Birimi. (2024, Kasım 27). *Cinsel taciz ve saldırıya ilişkin tanım ve ilkeler*. <https://citob.metu.edu.tr/tr/cinsel-taciz-ve-saldiriya-iliskini-tanimlar>
- Türk Dil Kurumu. (n.d). *cinsel taciz*. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.10.2024).
- World Health Organization. (2024). *World health day 2024*. <https://www.who.int/campaigns/world-health-day/2024>.